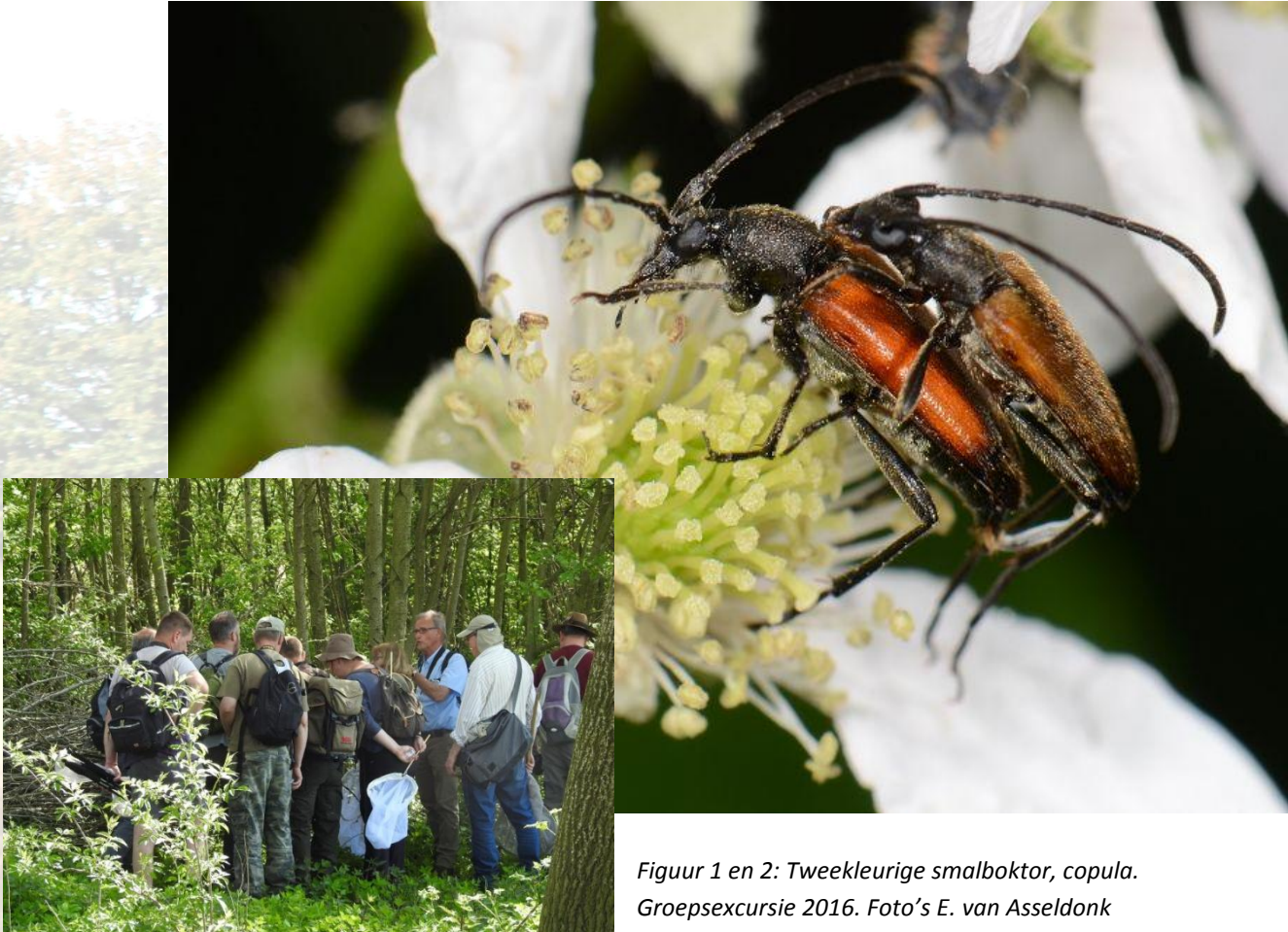

Boktorren-Cerambycidae NP de Meinweg 2016-2107

Ernest van Asseldonk / Stichting Koekeloere / Hofstraat 7 / 6019CB Wessem

Rob Geraeds / Natuurhistorisch Genootschap in Limburg / Maastricht

*Figuur 1 en 2: Tweekleurige smalboktor, copula.
Groepsexcursie 2016. Foto's E. van Asseldonk*

In 2016 is Stichting Koekeloere gestart met het project Boktorren van de Meinweg. Doel van het project is om een actueel overzicht te krijgen van voorkomen en verspreiding van boktorren op de Meinweg, een lastig te monitoren groep torren. In totaal hebben 16 personen aangegeven aan dit project deel te nemen. Omdat de kennis van de soorten niet bij iedereen voorhanden is, is de afgelopen twee jaar met name besteed aan kennismaking met de soortgroep. Hiervoor zijn enkele excursies georganiseerd, zowel overdag en 's avonds. Het project heeft inmiddels vijf nieuwe soorten voor het Nationaal Park opgeleverd. Dit verslag geeft een kort overzicht van de resultaten van de eerste twee jaar van het project.

Methode

Boktorren kunnen op verschillende manieren worden gezocht. De inspanningen kunnen per soort verschillend zijn en afhankelijk van de levenswijze van de soort. De volgende methodes zijn toegepast:

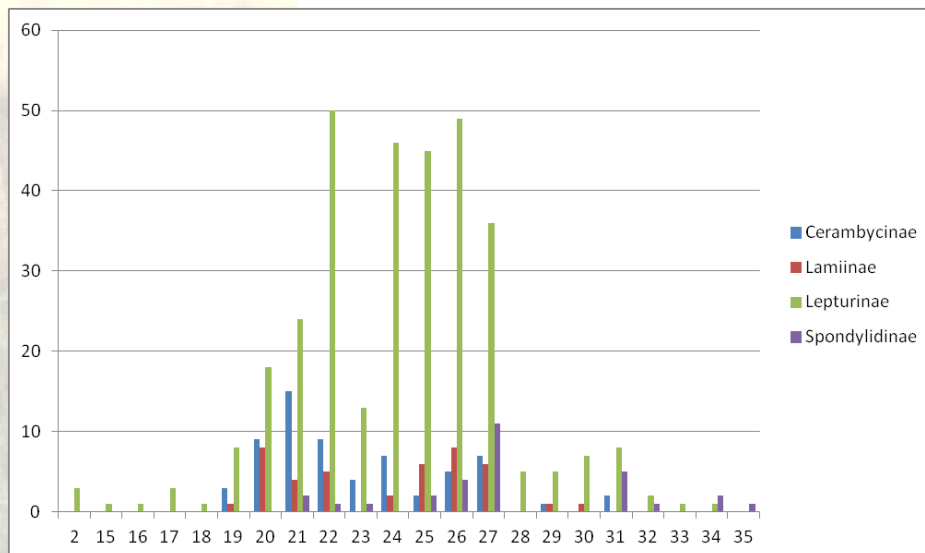
- Bloembezoekende soorten , vnl soorten uit de subfamilie Lepturinae
- Kloppen/slepen van de vegetatie, vnl soorten uit de subfamilie Lamiinae
- Lichtvallen, o.a. Wortelboktor en Bruine grootoogboktor
- Gericht zoeken op, onder of in dood/levend hout vnl soorten uit de subfamilie Lamiinae en Cerambycinae

2016 heeft in het teken gestaan van soortherkenning en vangmethoden. In 2017 is met name aandacht besteed aan dood/pas gekapt hout. In de winter 2016-2017 heeft er veel houtkap plaatsgevonden op de Meinweg wat heeft geresulteerd in vele stapels gestapelde stammen vers loof- en naaldhout.

De resultaten

Nationaal Park de Meinweg is ongeveer 1800 ha groot. Door de diversiteit aan structuren, natte en droge delen, bosrijke gebieden en open heidevelden, komt een verscheidenheid aan biotopen voor. Aan de noord en zuidgrens vinden we beekdalen met beekbegeleidende bossen. Deze diversiteit aan biotopen in combinatie met het ontbreken van een eenvoudige methode boktorren te monitoren, maakt het haast onmogelijk een volledig beeld te krijgen van het aantal en verspreiding in een kort tijdsbestek. In de twee onderzoeksjaren is daardoor slechts een (zeer) klein deel van het park bekeken.

Boktorren kunnen worden waargenomen in de maanden april-september, maar de meeste boktorren treffen we aan in de periode mei-half juli, zie figuur 3.

Figuur 3: Waarnemingen van boktorren op de Meinweg per tijdseenheid in weeknummers, opgesplitst per subfamilie

De methode die het meeste soorten heeft opgeleverd is het gericht zoeken op bloemen (vnl braam) en stammen en het kloppen van de vegetatie. Er zijn weinig aanvullende waarnemingen op basis van lichtvangsten. De enige soort die op de Meinweg goed op licht komt is de Wortelboktor.

In Nederlandse verspreidingsatlas van boktorren werden 86 soorten als inheems beschouwd (Teunissen, 2009). Na die tijd zijn er nog vier nieuwe soorten bij gekomen (Geraeds, 2012; Heijerman

et al., 2013; Belgers, 2012; Zeegers & Goudsmits, 2017). In Nationaal Park de Meinweg zijn sinds 1900, 52 soorten beschreven.

De resultaten per subfamilie

Per subfamilie worden, naast een korte toelichting, de aantallen en de verspreiding weergegeven. Wat betreft de kaartjes: de groene stip betreft een waarneming van een boktor in de 2016 en 2017 / de gele stip betreft de waarneming van een soort uit de besproken groep. De aantallen vermeld in de tabellen zijn **niet** gecorrigeerd op dubbeltellingen. De kolommen 1900-2012 zijn naar Hermans et al. (2013). De overige kolommen op basis van eigen materiaal en meinweg.waarneming.nl (geraadpleegd jan.2018).

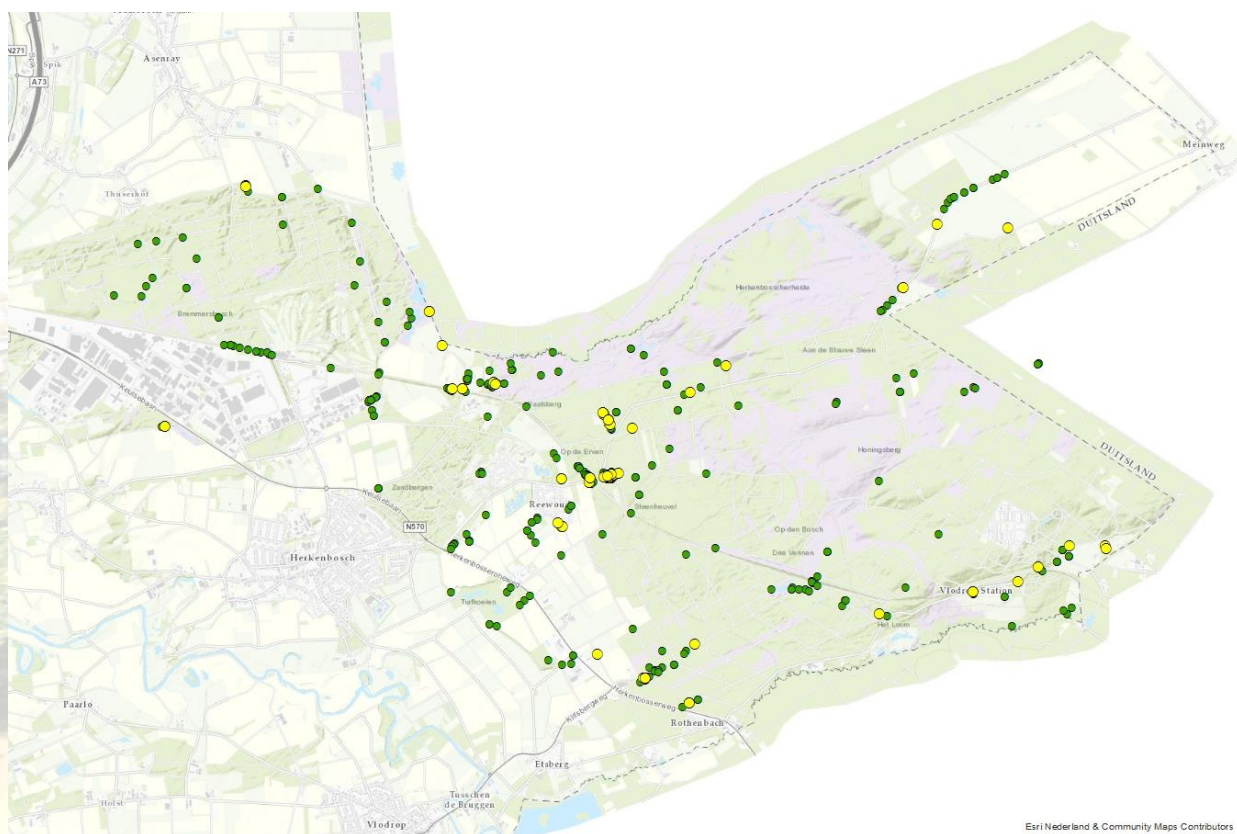
Subfamilie: Cerambycinae

(Tabel 1, figuur 4)

De meest algemene soort binnen de subfamilie Cerambycinae is de Kleine wespenboktor. Deze goed herkenbare soort bezoekt, in tegenstelling tot de andere soorten uit deze familie, regelmatig bloemen waardoor de soort makkelijker te vinden is. Daarnaast is het een zeer algemene soort die enkele tientallen verschillende soorten bomen en struiken als broedhout kan gebruiken. De voorkeur gaat uit naar loofhout, maar ook worden dennen gebruikt (Klausnitzer et al., 2016). Nieuw in 2016-2017 zijn de Huisboktor en *Xylotrechus rusticus* (figuur 5). De Huisboktor komt voor in droge oude stammen van stronken van den en spar (Teunissen, 2009). *Xylotrechus rusticus* is een nieuwkomer in Nederland. De soort maakt in Midden-Europa voornamelijk van Ratelpopulier gebruik, maar wordt bv. ook in andere soorten poplieren, wilgen en berken aangetroffen (Zeegers & Heijerman, 2008; Klausnitzer et al., 2016). In 2017 werd een exemplaar op een stapel gezaagde berkenstammen gevonden tussen de Kievit en de grens.

		1900-2000	2000-2012	2013-2015	2016-2017		Status
Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam				wrn.	ex.	
Cerambycinae	<i>Anaglyptus mysticus</i>			✓	1	1	zeldzaam
	<i>Aromia moschata</i>		✓	✓	2	2	zeldzaam
	<i>Clytus arietis</i>		✓	✓	28	63	algemeen
	<i>Molochrus minor</i>		✓		4	4	vrij algemeen
	<i>Glaphyra umbellatarum</i>			✓	1	1	vrij algemeen
	<i>Obrium brunneum</i>		✓		2	2	vrij algemeen
	<i>Hylotrupes bajulus</i>				9	9	vrij algemeen /nieuw-2016
	<i>Phymatodes alni</i>		✓	✓	2	17	vrij algemeen
	<i>Phymatodes testaceus</i>			✓	3	3	algemeen
	<i>Plagionotus arcuatus</i>		✓				vrij algemeen
	<i>Xylotrechus rusticus</i>				1	1	zeldzaam / nieuw-2017
	<i>Pyrrhidium sanguineum</i>			✓	6	8	vrij algemeen
	<i>Stenopterus rufus</i>		✓	✓	5	6	vrij algemeen

Tabel 1: Cerambycinae op de Meinweg sinds 1900.

Figuur 4. Verspreiding van Cerambycinae op de Meinweg in de periode 2016-2017, gele stippen.

Figuur 5. *Xylotrechus rusticus* (l) en *Huisbokter-Hylotrupes bajulus* (r). Foto's Rob Geraeds

Subfamilie: Lamiinae

(Tabel 2, figuur 6)

Een subfamilie met redelijk wat soorten, maar waargenomen in lage aantallen, met uitzondering van de Gewone distelboktor. Een soort die voorkomt in ruigten met distel en die goed gesleept kan worden. Ook zichtwaarnemingen komen frequent voor. De Distelboktor is een van de weinige soorten waarvan de larven niet in bomen en struiken tot ontwikkeling komen, maar in stengels van enkele kruiden zoals Gewone berenklauw, Akkerdistel en Grote brandnetel. De aandacht die in 2017 is besteed aan dood vers hout heeft meerdere waarnemingen van de Timmerboktor (figuur 7) opgeleverd. De soort is meerdere malen op verse houtstapels aangetroffen.

Nieuw in 2017 was de Behaarde borstelboktor (figuur 8). Deze kleine boktor werd geklopt uit een sparrenperceel tijdens een gezamenlijke excursie. De Behaarde borstelboktor ontwikkelt zich voornamelijk in dode takken van grove den, maar is tevens bekend van spar, zilverspar en hazelaar (Teunissen, 2009).

		1900-2000	2000-2012	2013-2015	2016-2017		Status
Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam				wrn.	ex.	
Lamiinae	<i>Acanthocinus aedelis</i>		✓		8	13	zeldzaam
	<i>Agapanthia villosoviridescens</i>	✓	✓	✓	12	13	algemeen
	<i>Exocentrus adpersus</i>		✓	✓	5	7	zeer zeldzaam
	<i>Leiopus femoratus</i>		✓		1	6	zeldzaam
	<i>Leiopus linnei</i>		✓				algemeen
	<i>Leiopus nebulosus</i>		✓	✓	7	8	algemeen
	<i>Mesosa nebulosa</i>			✓	3	3	vrij algemeen
	<i>Oberea oculata</i>	✓			1	1	vrij algemeen
	<i>Phytoecia cylindrica</i>			✓			zeldzaam
	<i>Pogonocherus fasciculatus</i>			✓	1	1	vrij algemeen
	<i>Pogonocherus decoratus</i>				1	1	zeldzaam / nieuw-2017
	<i>Pogonocherus hispidulus</i>	✓	✓				zeldzaam
	<i>Pogonocherus hispidus</i>		✓		1	2	algemeen
	<i>Saperda carcharias</i>			✓			zeldzaam
	<i>Saperda populnea</i>		✓		2	2	vrij algemeen
	<i>Saperda scalaris</i>		✓	✓			vrij algemeen
	<i>Tetrops praeustus</i>		✓		1	1	vrij algemeen

Tabel 2: Lamiinae op de Meinweg sinds 1900.

Figuur 7: Timmerboktor-*Acanthocinus aedelis*. Foto Rob Geraeds

Subfamilie: Lepturinae

(Tabel 3 / figuur 9)

Met name de smalboktorren uit de subfamilie Lepturinae zijn echte bloembezoekers. De aanwezigheid van een deel van deze familie is redelijk eenvoudig. Het verspreidingspatroon van deze familie laat dat ook duidelijk zien, figuur 5. Ook het aantal exemplaren per soort is groter in vergelijking tot de andere subfamilies. De aandacht die in 2017 is besteed aan vers gekapt hout heeft ook zijn uitwerking gehad op het aantal ribbelboktorren, met name de Grijze ribbelboktor (figuur 10) met vele exemplaren op het vers gestapelde hout aanwezig.

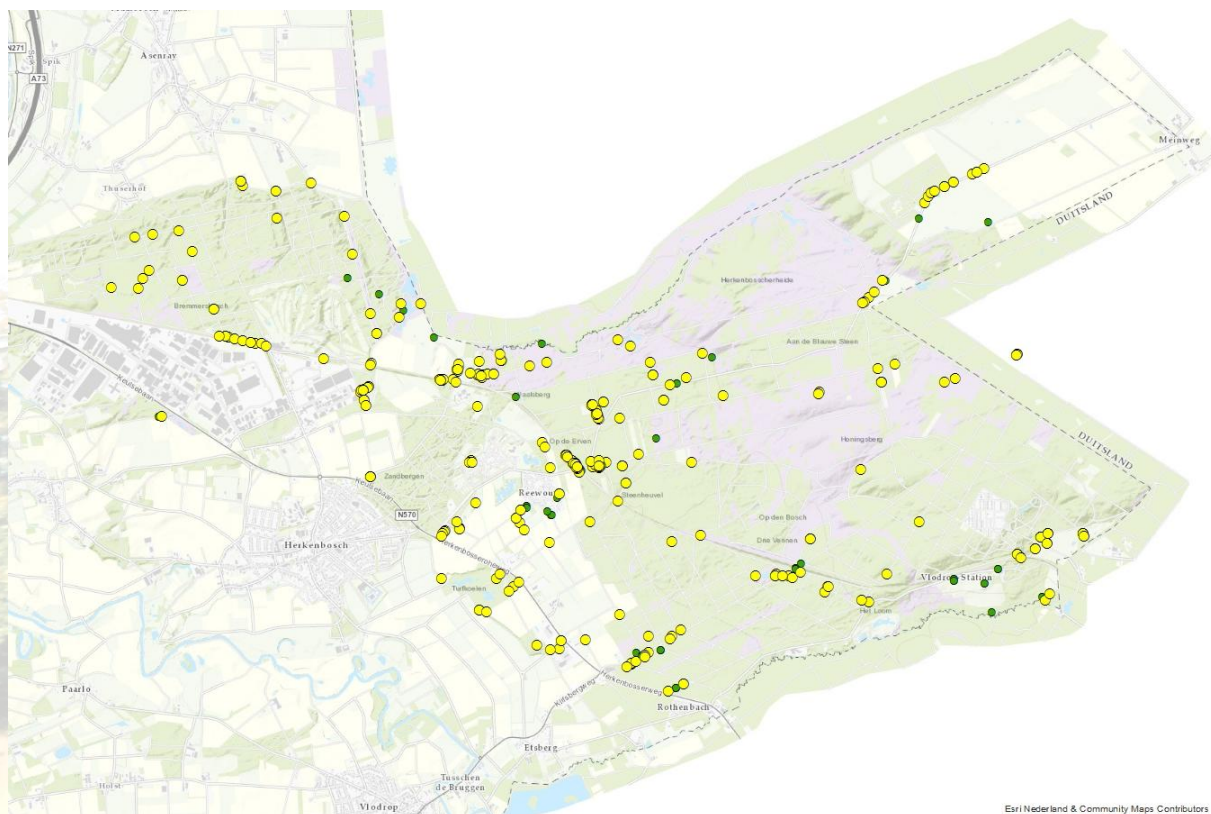
Nieuw in 2016 was de Geelkop-smalboktor. Een zeldzame soort die voornamelijk leeft in de kruin van de broedbomen. Ze komen slechts sporadisch aan de grond (Teunissen, 2009). De soort is moeilijk herkenbaar en vanwege zijn vele kleurvormen makkelijk verward kan worden met Rode schouderboktor, de Veranderlijke boktor en andere smalboktorren. Een echte uitdaging dus...

		1900-2000	2000-2012	2013-2015	2016-2017			
Wetenschappelijke naam		Nederlandse naam				Status		
				wrn.	ex.			
Lepturinae	Alosterna tabacicolor	Geelpoot-smalboktor		√		2	7	zeldzaam
	Anoplodera livida	Ingekepte smalboktor		√		26	63	geen opgave
	Corymbia rubra	Gewone smalboktor		√	√	33	42	vrij algemeen
	Corymbia fulva	Zwartstip-smalboktor		√		8	8	vrij algemeen
	Gaurotes virginea			√		1	1	zeer zeldzaam
	Grammoptera ruficornis	Gewone bloesemboktor		√		22	54	algemeen
	Leptura aethiops	Grote zwarte smalboktor			√			zeldzaam
	Strangalia attenuata	Slanke smalboktor		√				vrij algemeen
	Rutpela maculata	Geringelde smalboktor		√	√	45	113	algemeen
	Leptura melanura	Tweekleurige smalboktor		√	√	82	217	vrij algemeen
	Leptura quadrfasciata	Vierbandsmalbok		√	√	3	3	vrij algemeen
	Pachytodes cerambyciformis	Korte smalboktor		√	√	27	35	vrij algemeen
	Pedostrangalia revestita	Geelkop-smalboktor				1	1	zeldzaam / nieuw-2016
	Rhagium bifasciatum	Bonte ribbelboktor		√	√	7	10	algemeen
	Rhagium inquisitor	Grijze ribbelboktor	√	√		22	45	algemeen
	Rhagium mordax	Geelzwarte ribbelboktor		√		2	2	algemeen
	Rhagium sycophanta	Grote ribbelboktor			√			zeldzaam
	Stenocorus meridianus	Slanke schouderboktor		√				vrij algemeen
	Stenurella nigra	Kleine zwarte smalboktor		√	√	46	99	vrij algemeen

Tabel 3: Lepturinae op de Meinweg sinds 1900.

Figuur 10: Grijze ribbelboktor-Rhagium inquisitor. Foto Willem Vergoossen

Figuur 9: Verspreiding van Lepturinae op de Meinweg in de periode 2016-2017, gele stippen.

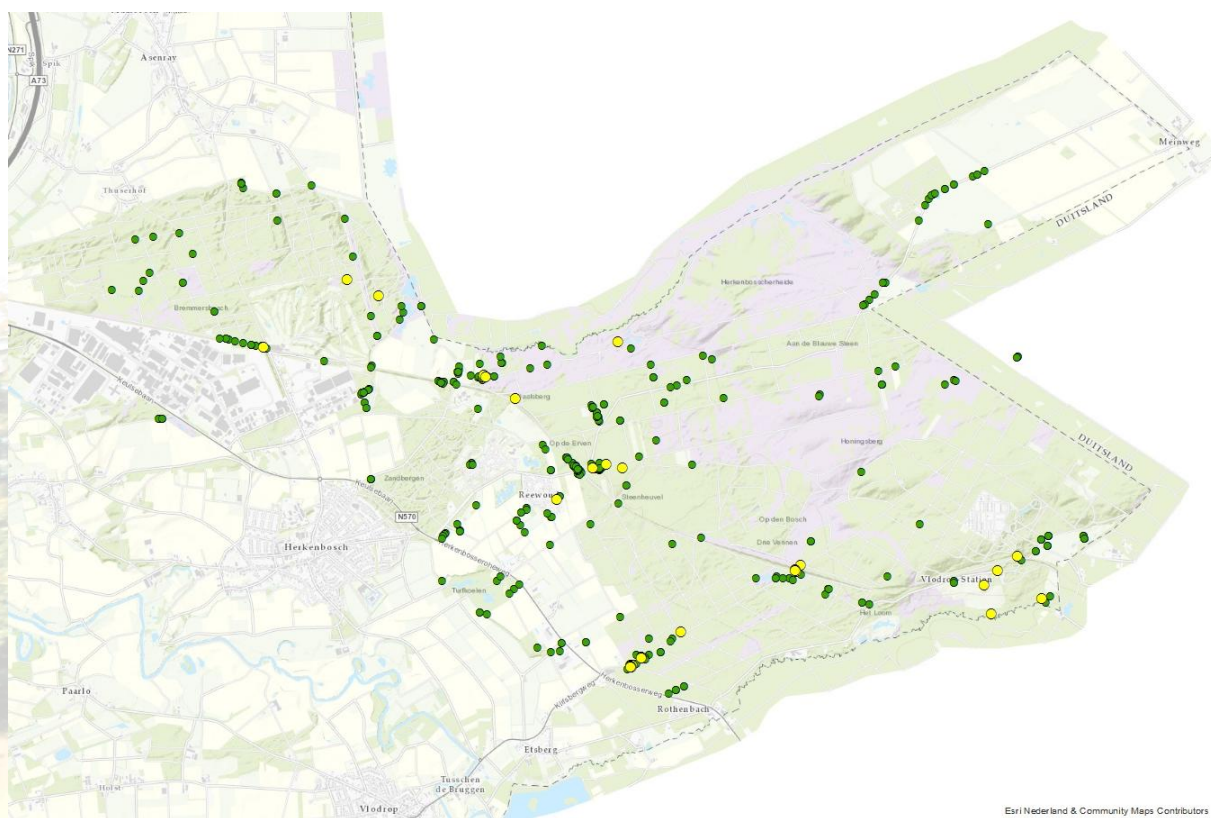
Subfamilie: Spondylidinae

(Tabel 4 / figuur 11)

De subfamilie Spondylidinae is in Nederland vertegenwoordigd met zeven soorten (Zeegers & Heijerman, 2008). Op de Meinweg zijn drie Spondylidinae aangetroffen, zie tabel 4. De Bruine grootoogboktor en de Wortelboktor komen op licht. Nieuw in 2016 was de Kortsprietboktor, figuur 12. De larven van de Kortsprietboktor leven in vers dood hout van vooral dennen, maar ook in spar en lariks. Volwassen kevers kunnen in de vliegtijd gevonden worden op verse houtstapels. De soort is vanwege de aandacht voor vers dood hout ook in 2017 aangetroffen. Omdat deze soort voornamelijk in de schemering en nacht actief is, wordt ze waarschijnlijk relatief weinig waargenomen.

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	1900-2000	2000-2012	2013-2015	2016-2017		Status
					wrn.	ex.	
Spondylidinae	Arhopalus rusticus		√	√	14	14	vrij algemeen
	Asemum striatum				4	6	vrij algemeen / nieuw-2016
	Spondylis buprestoides		√	√	12	18	algemeen

Tabel 4: Lepturinae op de Meinweg sinds 1900.

Figuur 11. Verspreiding van *Spondylidinae* op de Meinweg in de periode 2016-2017, gele stippen.

Figuur 12: Kortspruitboktor- *Asemum striatum*. Foto Rob Geraeds

Boktorren Meinweg 2016-2018 wordt 2016-2221....!

Er zijn nog te veel niet onderzochte gebieden om een goed beeld te krijgen van de aantallen en verspreiding van de boktorren in Nationaal Park de Meinweg. De oorspronkelijke tijdsspanne van drie jaar, 2016-2018, is te kort om het verspreidingsbeeld te completeren. Het project wordt met twee jaar verlengd. De komende drie jaar proberen we groepsgewijs, maar ook individueel, niet of slecht onderzochte terreindelen onder de loep te nemen. Als onderzoeksmethode gaan we met name aan de slag met het gericht zoeken naar soorten, kloppen en slepen. En passent nemen we dan de bloembezoekende exemplaren mee.

Literatuur

Belgers, J.D.M., 2012. De zuidelijke halmboktor *Calamobius filum* (Coleoptera: Cerambycidae) nu ook in Nederland aangetroffen. *Entomologische Berichten* 72: 228-230.

Geraeds, R.P.G., 2012. Waarnemingen van twee bijzondere boktorren in Zuid-Limburg. *Natuurhistorisch Maandblad* 101 (1): 10-12.

Heijerman, E.O., O. Vorst, J.G.M. Cuppen, B. van Maanen, F. van Nunen & C. van de Sande, 2013. Kevers van de Meinweg (Coleoptera). *Natuurhistorisch Maandblad* 102 (??): 292-310.

Hermans, J.T., E. van Asseldonk & J. Boeren, 2013. De Biodiversiteit van Nationaal Park de Meinweg, een overzicht van alle waargenomen planten en dieren in de periode 1900-2012. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.

Klausnitzer, B., U. Klausnitzer, E. Wachmann & Z. Hromádka, 2016. Die Bockkäfer Mitteleuropas. Band 2. VerlagsKG Wolf, Magdeburg.

Teunissen A.P.J.A. 2009. Verspreidingsatlas Nederlandse boktorren (Cerambycidae)- EIS-Nederland, Leiden.

Zeegers, Th. & Th. Heijerman 2008. De Nederlandse boktorren (Cerambycidae). *Entomologische Tabellen* 2. Supplement bij Nederlandse Faunistische Mededelingen. NEV, Museum Naturalis en EIS-Nederland.

Zeegers, Th. & K. Goudsmits, 2017. De gestreepte distelboktor *Agapanthia cardui* nieuw voor Nederland (Coleoptera: Cerambycidae). *Nederlandse Faunistische Mededelingen* 48: 15-18.

Dankwoord:

Anja van Halbeek, Peter & Karin Heuts, Wil Hodzelmans, Marc & Anita Poeth, Leon Raemaekers, Willem Vergoossen, Robert Knoops, Jan Hermans, Joost Geraets, Reinier Ackermans, Wim Maassen worden hartelijk bedankt voor hun medewerking aan het project. SBB en de Gemeente Roerdalen bedankt voor het verstrekken van de benodigde vergunningen.

© Stichting Koekeloere, verslag 2018/01
Hofstraat 7
6019 CB Wessem
info@stichtingkoekeloere.nl
www.stichtingkoekeloere.nl

